

МОРФОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЯ ЧОЛОВІКІВ І ЖІНОК (КОМП'ЮТЕРНИЙ ДИСКУРС)

У статті аналізується чоловіче і жіноче українське мовлення, з'ясовуються основні морфологічні особливості українського мовлення чоловіків та жінок у комп'ютерному дискурсі.

Ключові слова: диференціація, стать, гендер, жіноча мова, чоловіча мова, дискурс.

В статье анализируется мужская и женская украинская речь, определяются основные морфологические особенности украинской речи мужчин и женщин в компьютерном дискурсе.

Ключевые слова: дифференциация, пол, гендер, женская речь, мужская речь, дискурс.

The article is devoted to the analysis of male and female Ukrainian speech. The basic morphological features of the Ukrainian speech of men and women are given in computer discourse.

Keywords: differentiation, sex, gender, female language, male language, discourse.

Сьогодні у вітчизняному мовознавстві активно досліджується проблема гендера. Наприклад, роботи Н. Д. Борисенко присвячені гендерному аналізу в лінгвістиці та дослідженню гендерно маркованої лексики в англomовному дискурсі. У вивченні української гендерної лінгвістики важливе місце належить Я. В. Пузиренко. Вона працювала над проблемою номінації осіб жіночої статі в українській мові. Історію виникнення терміна гендер та особливості функціонування суміжних термінологічних одиниць розглядає Н. В. Миронова, а Л. О. Ставицька – концептуалізацію «чоловіка (мужчини)» у фразеологічній системі української мови. Відомі праці російських дослідників, наприклад: О. І. Горошко, А. В. Кириліної, О. А. Земської, М. В. Китайгородської, Н. М. Розанової, у яких учені аналізують особливості жіночої та чоловічої мовленнєвої поведінки, характеризують типи чоловічої та жіночої мовної поведінки. Але у гендерній лінгвістиці недостатньо досліджено зазначену проблему в комп'ютерному дискурсі.

У сучасному світі з'являються нові способи передачі інформації, спілкування між людьми. Широко розвивається комп'ютерний дискурс.

Поняттю «комп'ютерний дискурс» присвятили роботи такі вчені, як П. Є. Кондрашов, А. Б. Кутузов, І. Г. Асмус, М. Ю. Касумова, О. В. Дєдова, О. Ковальчукова, А. І. Самаричева, О. І. Горошко та ін.

У той же час, незважаючи на зростий інтерес до проблеми, ще не всі аспекти комп'ютерного дискурсу достатньо відображені в лінгвістичних працях. У цьому полягає актуальність дослідження.

Основна мета роботи – дослідження віртуального дискурсу в гендерному аспекті на морфологічному рівні. Розглядаючи морфологічні особливості мовлення чоловіків та жінок у комп'ютерному дискурсі, необхідно зазначити, що жінки вживають більше займенників, дієслів, часток; у жінок спостерігається тенденція до частішого вживання часток *не, ні*; вони частіше використовують невизначені, розтягнуті в часі, емоційно насичені імена якості та стану, тоді як чоловіки віддають перевагу конкретним іменам якості, обмеженим у часі іменам стану; чоловіки вживають якісні прикметники в основному у вищому ступені порівняння; жінки порівняно з чоловіками більш схильні до вживання вигуків, найчастішим з яких є *ой*; типово жіночими є конструкції із займенниками *такий, який*, позначені як позитивною, так і негативною конотацією; жінки віддають перевагу використанню демінутивів для передачі багатогранного ставлення до світу, а чоловіки – при описі ситуацій з дітьми або близькими, а також при вказуванні розмірів або об'ємів предмету; у мові чоловіків переважають раціоналістичні оцінки, тоді як оцінок з соціальної точки зору, емоційних та сенсорних менше; чоловіки виділяють частіше естетичну, ніж етичну сторону предмета або явища навколишньої дійсності.

Мета дослідження визначила постановку і вирішення таких завдань:

- вивчення морфологічних ознак комп'ютерного дискурсу в гендерному аспекті;
- розгляд особливостей мовлення чоловіків і жінок у новому комунікативному просторі.

Детальніше розглянемо морфологічні особливості комп'ютерного дискурсу.

1. Вживання займенників.

У комп'ютерному дискурсі жінки вживають більше займенників, ніж чоловіки. Варто зазначити, що жінки переважно вживають особовий займенник 1 особи *я* в різних формах, зворотний займенник *себе*, неозначені займенники, наприклад: *Це однозначно. Але саме цікаве – відповіді на питання я давала одразу, а він гортав якусь книгу, аби перевірити чи правильно кажу, придурок, одним словом, тепер у мене алергія на чоловіків, які одразу починають змагатися хоча б у чомусь, це прості витребеньки, а такі мужчини самі собою нічого не варті [5]¹; А потім я так взлилась на весь чоловічий рід що рішила що я буду сама... Десь в Біблії чи ще десь в церковних книжках написано, що люди є або в парі, або в монашестві, або самі – це для тих, хто надумав іти в монастир як одна моя знайома... В монастир ідуть за покликанням, а не того що нема з ким кохання будувати... [9].*

У мовленні чоловіків вживаються в основному особові займенники 1 та 3 особи в різних формах, наприклад: *Подобаються мені жінки, котрі самі люблять, шось в цьому є. Наприклад, прикольно піти з жінкою на рибалку, поганяти пивку (у вас кажуть бальона), люблю поїздити поруч з жінкою в авто, якщо вона звичайно не профан. Мені цікаво спотерігати за їхньою поведінкою, вони часом видають такі фокуси... [3]; Дивно що я це кажу, але я повністю згоден з Падлюкою. Вважаю, що не повинно бути чіткого розподілу на чоловічі і жіночі справи – все повинно робитись разом, в залежності хіба що від фізичної сили та вмінь окремо взятої людини. Простіше кажучи, якщо жінка важкоатлет, а чоловік ботанік, то ситуацію, коли жінка тягає меблі, а чоловік готує їжу вважаю цілком нормальною. А в ідеалі вони допомагають одне одному [8].*

2. Вживання дієслів та прислівників.

Аналіз комп'ютерного дискурсу в гендерному аспекті показав, що чоловіки та жінки вживають дієслова і прислівники майже в однаковій кількості, наприклад: *Якось пару років назад у мене закохався МЧ, назвемо його Вася. Безперервно телефонував, запрошував гуляти, шукав причини просто зустрітися. Ото була в нього звичка постійно мудрі теми піднімати і давати різні питання енциклопедичного характеру. Типу, а хто відкрив*

---

¹ Фактичний матеріал подано без редагування.

те і те, а хто придумав се і т. д. В нього це почало пробуджувати азарт. А мене особисто обурювало. Наче на інтелектишоу [5]. У наведеному прикладі жіночого мовлення бачимо велику кількість дієслів. Не менше дієслів вживають і чоловіки, наприклад: **Жив** він у нас в Києві два роки, **умів барабанити** в барабан, **стрибати** через мотузку, **спав**, закриваючи лише одне око. **Не кусався. Дозволяв стригти кігті (відростали, як у тигра – жах), на руках сидів. Гасав по кімнатах. Ходив «в туалет» виключно в котячу коробку, запаху ніякого. Виріс** втрое більшим від kota. **Потім пожаліли, бо бродив по кімнатах і «хрюкав», шукав** заячої компанії, **і відвезли назад в село – випустили на полі. Приходив** ночами до хати «в гості», **погриз** всю капусту, куці смородини **і обгриз** стовбур вишні. **Пригощався, гад. А потім побіг** назавжди. **Думаю, що він живий, бо мисливців там немає [3].** Жінки при комп'ютерному спілкуванні вживають прислівники, які передають переважно позитивну оцінку, наприклад: **Їй хотілося. Вона завжди і в усьому була найкращою. Краще** вчилася, **більше** читала, **багато** знала. Лише в одному вона ніколи не могла перемогти його – у грі; **Я чудово** знаю як це, коли не хвалять... я чула у відповідь лише критику, а коли спитала, невже роблю все погано, то почула «звісно ні, коли робиш добре, я не критикую» [5].

У мовленні чоловіків також спостережено вживання прислівників, причому це якісні прислівники вищого та найвищого ступеня порівняння. Наприклад: **Відповідаю на питання. Коли жінка більше** отримує зарплату, **намагається якнайчастіше** тикати цим в лице. **Сім'я є сім'я. Кожен несе відповідальність. Сім'я це підтримка. Сім'я це один за всіх і всі за одного [8].**

3. Використання прикметників.

Характерні відмінності в мові чоловіків і жінок необхідно шукати не в кількості використуваних ними тих або інших частин мови, а в їх якісній характеристиці. Зокрема, проаналізувавши прикметники, дійшли висновків, що в мовленні жінок, як правило, уживаються якісні прикметники вищого і найвищого ступенів порівняння. Наприклад: **А я свого називаю по-різному, як коли і залежно від настрою, все й не пригадаю, самі часті** – мася, сонечко, пташечка, шмакадявка і шось таке подібне...; **Взуття стараюсь купляти «ессо». Воно трохи дороге, але якість там просто неймовірна. Для зимового та весняно-осіннього взуття треба дивитись, щоб була бірочка «джіокс» та «гортекс», тоді**

взуття дихає і не промокає, навіть якщо ти встанеш і постоїш в калюжі. З нашими зимами для мене якраз! До речі, якщо пошукати, то можна знайти хорошу модель за помірну ціну. А от літнє взуття стараюсь купляти **дешевше, найчастіше** на краківському [7].

Росіянки О. А. Земська, М. В. Китайгородська і Н. М. Розанова зазначають, що жінки широко вживають прикметники, які виражають загальну позитивну оцінку, використовуючи при цьому експресивні синоніми загальнооцінного прикметника *хороший, добрий* [1], наприклад: *Мені здається, що бути **кращим** у всьому – це не нормально. Звісно хочеться, щоб друга половинку була **кращою** за когось, а може навіть **кращою** і від мене. Ну і що тут такого, ну забив він більше шарів ніж я, ну читаю я більше ніж він, це ж ще не означає, що я чи він **гірший** чи **гірша**; А я завжди стараюсь хвалити і підтримати... навіть коли щось не виходить... «Ти ж в мене розумний, в тебе обов'язково вийде»... Зараз я вже регулярно чую, що я молодець і **найліпша** і це так приємно! Хочеться ще старатися* [5]. До таких типово жіночих оцінних слів належать оцінні позитивні прикметники: *дивний, чарівний, прекрасний, чудовий*, наприклад: *Чекати поки вона впаде на голову, бо все спонтанне – **прекрасне!**; Я **чудово** знаю як це, коли не хвалять... я чула у відповідь лише критику, а коли спитала, невже роблю все погано, то почула «звісно ні, коли робиш **добре**, я не критикую»... Чомусь людина не вміла сказати що **добре** і в результаті я почувалась так, що роблю все зле...*[9].

Чоловіки також використовують прикметники, і якісні прикметники у вищому і найвищому ступінях порівняння зокрема, але рідше, ніж жінки, наприклад: *З села люди, мені здається, **кращі, добріші і привітніші** ніж з міста* [2].

4. Вживання часток.

Дослідження показало, що у жінок спостерігається тенденція до частішого вживання часток *не, ні*, наприклад: *Немає людини, яка **найкраща** у всьому. Хтось хороший шахматист, хтось чудовий повар, прекрасна мати і т. д. Тому у закоханих, на мою думку, повинен бути баланс між здібностями та схильностями. Вона робить те, що у неї **найкраще** отримується, а він – відповідно... А коли вже йде змагання «хто **краще** грає» – це вже **не** кохання, це пара егоїстів* [5]; *Повсякденне життя в шлюбі **не** є привабливим. Нам на шлюбі панотче казали, що вінці, які нам*

тримали дружби, то є **не** царські вінці, а мученичеські вінці! Бо прожити все життя з однією людиною це мука! Це важка праця над собою! А встати в позицію мені **не** подобається, мені **не** комфортно і я іду від тебе легше за все, з коханцем апіорі буде веселіше, секс частіше, обов'язків нема, але жоден коханець так само **не** відпустить партнера тому, що буде прагнути стосунків з обов'язками [7].

У мовленні чоловіків також спостережені частки *не та ні*, наприклад: Вони мали протягом 5 днів повернути суму, яку ми сплатили. Факт в тому, що **немає** грошей і аферисти виїхали невідомо куди, номери **не** відповідають, короче розвели, як лохов. Зараз їх шукає прокуратура. Люди **не** купляйтеся на такі позики [6]; Цікава тема. Тож **не** люблю ті штани жіночі, які обвисають... А ще дуже нервує, коли дівчата носять зимою куртки короткі, шо нирки голі! Ледве стримуюсь, щоб щось **не** сказати їм... [2].

5. Функціонування вигуків.

Жінки більш схильні використовувати в мовленні вигуки, найчастіше *ой, ого, ура*, наприклад: **Ого**, і у вас чоловік – он же начальник?; Мусила сказати по телефону, все як є, буквально 30 хв. тому одному з них, який, по суті, ще міг би мені подобатись, але наразі нема тої іскринки... Він замовчав, розстроївся... потім ще смс написав.. Шкода його... **єх**; А я шукала, щодня шукала. А основне вірила, що от завтра, о ні напевно післязавтра. І от дякую Богу, що «завтра» все ж таки прийшло. **Ура!!!!!!!!!!!!** [9]. **Ой**, людоньки не повірите! Тема попала якраз під настрій... [3]; Ми з коханим мужем посвятили нині вербочку, з'їздили швиденько в КК докупити малому племіннику подарунків і рибних продуктів на останній тиждень посту і так швиденько змились з того КК, бо ж народу приїжджало і приходило **ого-го** [9]; Дівчатка, **ура!!!!!!** Все-таки після виснажливих походів у зал і басейн, мені вдалося скинути те, що я хотіла (лишній жирок по боках) [9].

6. Уживання просторічних граматичних форм.

Просторічні граматичні форми спостерігаються переважно в мовленні чоловіків, наприклад: Правда, справжніх крутих ми знали (як і вони нас...моїх **колеґів**), як і ментів (теж колеґи знали: два афганці, один інструктор спецназу)... [3]; Треба помосму вибирати в номінаціях «дівчина форуму року» і «хлопець форуму року» [4]; Пане Васильку, а шо то Ви так Нарід денервуєте? Що,

не вірите за кого хлоп з горів буде на виборах галасувати, жеби спустисі по тих виборах до-долу і «писки пуцувати» всяким анци-христам? [3]; Самий непривабливий предмет гардіроба у жінок, це шуба – танкер [2].

Отже, аналіз комп'ютерного дискурсу показав, що на морфологічному рівні у гендерному аспекті існують такі особливості: 1) прикметники, прислівники, дієслова вживають як чоловіки, так і жінки. Але в мовленні жінок більше якісних прикметників у вищому та найвищому ступенях порівняння. Жінки частіше використовують прикметники з позитивною оцінкою; 2) частки *не, ні* частіше використовують жінки; 3) жінки частіше вживають вигуки; 4) у мовленні чоловіків частіше використовуються просторічні граматичні форми.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

1. Земская Е. А. Особенности мужской и женской речи в современном русском языке / Е. А. Земская, М. А. Китайгородская, Н. Н. Розанова // Русский язык в его функционировании: коммуникативно-прагматический аспект; под ред. Е. А. Земской и Д. Шмелева. – М.: Наука, 1993. – 167 с.
2. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.forum.kalush.info/>
3. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.forum.lvivport.com/>
4. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.forum.tntu.edu.ua/>
5. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.lady.if.ua/forum/>
6. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.lutsk.ws/forum/cholovichyi-forum/>
7. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.mamka.lviv.ua/>
8. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.padlyuka.ucoz.ua/forum/>
9. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://posydenky.com/>

Надійшла до редколегії 13.12.2012